

Posudek na disertační práci

Petr Hampl: Společenské implikace myrmekologie mezi Aldrovandim a Wilsonem

Posuzovaná práce (258 str. vč. 12 str. seznamu literatury) se rámci dnešního disertačního písemnictví zřetelně vymyká hned v několika ohledech – formou, způsobem zpracování, rozsahem a v neposlední řadě ovšem i komplexitou tématu a myšlenkovou členitostí jeho zohlednění. Nejde o obvyklý telegrafický komentář k souboru časopiseckých sdělení a vítané ulehčení úkolu posuzovatele odkazem k přísnému recenznímu řízení v příslušných časopisech tu nepřipadá v úvahu. Posuzovaný spis má charakter obsáhlé knižní monografie representované 250 str. hutného věcně kondensovaného textu s velmi podrobným poznámkovým aparátem (696 položek), dokreslujícím vedle literárních referencí vesměs netriviální detaily a přesahové souvislosti příslušných témat. Je psán velmi kultivovaným jazykem, hojně využívajícím možností příčných poukazů, hyperbolické argumentace a vnořených předpokladů širokého vzdělanostního základu předpokládaného čtenáře. Jde o text provázaný řadou vzájemných poukazů, nárokuje od začátku do konce velmi soustředěnou pozornost. Hlavní sdělení práce – svými nepřehlédnutelnými výlučnostmi tvoří mravenci implicitní substrát projekcím nejrůznějších obecných i dobově či individuálně specifických hodnotových schemat a variabilní zdroj objektivisujících poukazů legitimujících příslušný obraz člověka a přírody i dobově specifická těžiště vědeckého zkoumání – je velmi výstižně shrnuto stručnou závěrečnou kapitolou (7 Diskuse, 10 str.). Rozborem podílu antropomorfních representací v utváření intelektuálního obrazu světa a návazných témat sociomorfního modelování a etického naturalismu zde autor důstojně naplňuje nárok filosofického a teoreticko-biologického ukotvení tématu. Vlastním jádrem disertačního projektu je však spíše předchozí text, podávající v chronologickém řazení podrobnou analýzu přínosu jednotlivých autorů, zakládajících historii myrmekologie, peripetií jimi utvářených konceptuálních a metodických rámců, zohledňovaných motivů a jejich kontextuálních souvislostí. Právě zde autor prokazuje neobvykle hluboký vhled do spleť historie tématu od konkrétních biologických zjištění po specifika souvěké přírodovědy, dobový společenský a kulturní kontext i osobní charakteristiky pojednávaných autorů. Věcnou relevancí autorovy exposice tu předznamenává mimořádně důkladná práce s pramennou literaturou – ilustrativní je ostatně již fakt, že seznam zohledněných pramenů obsahuje 362 položek, přičemž z textu je zcela zřejmé, že všemi se autor velmi odpovědně zabýval. Pojednání tématu výrazně přesahuje povědomost posuzovatele a neudivuje tak, že k práci nemám zásadnějších připomínek. Následující poznámky mají charakter zvědavých dotazů resp. nezávazných doporučení a uvedený závěr nikterak nemění.

(i) Poněkud mne překvapuje, že ve výčtu autorů přelomu 18. a 19. století nefigurují jména J.W.Goetha a Alexandra von Humboldta – že by dotyční universální přírodovědci o mravencích nic nenapsali? Pak by ovšem bylo velmi zajímavé proč asi?

(ii) Asi 20 str. barvitého textu má o mravencích i Lorenz Oken v Allgemeine Naturgeschichte für alle Stände (5. díl, 1833) – i když asi jde jen o sekundární

informace (zohledňující Hubera?), možná – jako příklad dobového populárně naučného obrazu pro “alle Stände” – by stál za zmínku.

(iii) Velmi citelně chybí podrobný jmenný rejstřík zohledňovaných autorů, resp. věcný rejstřík zohledňovaných myrmekologických témat – pro knižní vydání disertace by rozhodně neměly být opominuty.

(iv) Takřka souběžně s posuzovanou prací se objevila kniha Nielse Webera (2013): Ameisengesellschaft: Eine Faszinationsgeschichte, zjevně tematisovaná velmi podobně. Jak autor nahlíží tento konkurenční spis?

Závěr: Práce Petra Hampla představuje výrazně nadstandardní vědecké dílo. Pokládám ji zcela jednoznačně za více než průkazný doklad vynikajících kvalit autora a počín velmi důstojně naplňující intencionální požadavky kladené na doktorskou disertaci studijního oboru Filosofie a dějiny přírodních věd. Plně doporučuji k obhajobě a příslušnému ocenění.

Prof. RNDr. Ivan Horáček CSc.
katedra zoologie PřF UK